

EMAIL: AROD@ARODPOLICIES.ORG

WWW.ARODPOLICIES.ORG

Linda Hofstad Helleland
Kai Agnar Finsnes
Jan Lunde
Barne- og likestillingsdepartementet

14. februar 2018

BARNEVERN OG MENNESKERETTSVERN: EN VIDERE ANSVARLIGGJØRING PÅ KONSTITUSJONELT GRUNNLAG

Vi viser til tidligere korrespondanse. I flere omganger har vi gjort Barne- og Likestillingsministeren oppmerksom på den diskriminerende praksis som landets 200.000 illegale rusbrukere utsettes for; vi har dokumentert forbudslinjens forklaringsproblem målt opp mot menneskerettsprinsippene og har bedt ministeren ta tak i dette bildet ved: (1) å sørge for at problemstillingen blir forsvarlig avklart, og (2) at klarere retningslinjer kommer på plass i forhold til brukerbefolkningens rettighetsbilde internt.

Det er en kjent sak at individet og familien som enhet, ifølge menneskerettighetene, skal være beskyttet mot uforholdsmessige inngrep og diskriminerende statlig praksis. Når det gjelder det første punktet, derfor, kommer ministerens konstitusjonelle ansvar inn i bildet ved at departementet er gjort kjent med Helse-, Justis-, og Statsministerens ansvarsfraskrivelse på området; som likestillingsminister ligger det i utgangspunktet en åpenbar plikt til å beskytte landets befolkning mot det vi har dokumentert er en usaklig begrunnet og uforholdsmessig folkeforfølgelse, og ansvarsbildet for punkt én er særskilt klart da andre fra før har sviktet. De er derfor underlagt den samme ansvarliggjøringen som den forrige Barne- og likestillingsministeren, og ansvarsbildet for punkt to følger i det videre av underordnede instanser sin egen praksis, for Barnevernet utviser svært varierende skjønn i situasjoner hvor det avdekkes bruk av statlig uglesette stoffer.

Dette er et stort problem for det norske folk. Etter at politiet for noen år siden gjorde det til etablert praksis å sende bekymringsmelding på alle som blir tatt med cannabis eller andre ulovlige stoffer har antall slike saker hos barnevernet økt. Som interesseorganisasjon på rusfeltet kommer vi derfor stadig i kontakt med foreldre som forteller at de har fått problemer på grunn av dette, for så snart saken er i barnevernets hender blir de utsatt for et regime hvor urinkontroller og rene prøver ofte viser seg avgjørende for videre tillit. Vi skal ikke gå inn på

enkeltilfeller. Men på generell basis vet vi at barnevernet ikke anerkjenner cannabis som lovlig medisin; at mødre, ifølge avisene, er blitt tvangsinnlagt for narkomani på grunn av dette¹; at mange foreldre nektes samvær med barn med begrunnelse i cannabis bruk; at de ikke får gjenoppta kontakt før de har rettet seg etter de vilkår som barnevernet oppstiller; og at det råder en viss vilkårlighet på saksbehandler nivå.

Det er jo opp til saksbehandleren å bruke skjønn i slike saker. Allikevel, rusforskere har dokumentert hvordan det gjeldende lovverket er et resultat av en "stemningsbølge" som vi i dag er "enige om at var å gå helt ut i grøften,"² og på grunn av denne moralske panikken har misoppfatninger, fordommer, og fiendtlige holdninger blant statlig ansatte lenge vært et problem.

Som interesseorganisasjon merker vi dette på den dobbeltmoral som ofte kommer til uttrykk overfor de forskjellige holdninger som våre tjenestemenn anlegger på alkohol- og tobakkbrukere og illegale rusbrukere: På den ene siden ser de at folk kan ta seg en røyk og en øl av og til uten at de, med det, automatisk er dårlige foreldre, mens de på den andre siden ser for eksempel cannabis bruk som ubetinget problematisk. De viser liten evne til å reflektere videre over problemstillingen, men velger i stedet å forfølge sistnevnte gruppering for å velge seg et rusmiddel som beviselig er mindre skadelig for både individ og samfunn.

Dette er essensen i en psykose som får ellers oppegående mennesker til å se seg rettfærdiggjort sin rolle i et overgrepsmaskineri, for om noen spør de med hvilken rett de frarøver voksne mennesker selvbestemmelsesrett i dette spørsmålet blir de svar skyldig: Den moralske rangering av mennesker som de bygger sitt verdensbilde på viser seg ved nærmere ettersyn ikke å ha opphav i annet enn fantasi og forkvaklede perspektiv, og det eneste de kan vise til er at deres fordommer er statlig legitimert.

De har dessverre rett i at slike holdninger er fremdyrket og oppfordret av staten selv. Loven fungerer jo som et moralsk kompass for samfunnets borgere, men det at denne mobbmentaliteten er statlig anerkjent gjør saken bare verre. Fordi folk flest antar at lov og god moral speiler hverandre sørger loven for videreføringen av en ond sirkel hvor uvitenhet og dyrkingen av fiendebilder blir satt i system; det er derfor så mange har advart at ingenting er mer skadelig for et samfunn enn lover som ikke kan forsvares, for den moralske forvirring de genererer resulterer som regel i demonisering, massepsykose, og forfølgelse av svakerestilte grupperinger.

Den som ser nærmere på saken finner at dette er tilfellet med ruspolitikken. Historikere, jussprofessorer, psykiatere, og andre fagfolk har lenge påpekt at dens popularitet skyldes samfunnets behov for å finne syndebukker som kan lastes for problemer vi har et felles ansvar

¹ <https://www.ta.no/nyheter/tvangsinnlagt-for-medisinsk-cannabis/s/1-111-7423210>

² Dette ble blant annet påpekt av SERAF og AROD under Helse- og omsorgskomiteens høringer rundt reformforslag på rusfeltet, og det er beskrevet av mange før. Nils Christie sa det for eksempel slik i 1983: "Den nåværende narkotikapolitikk føres på måter som står i sterk motstrid til vårt kunnskapsnivå om stoffene og om brukerne. Den skader grupper som dårlig tåler ytterligere skader, og den styrker tendenser i kontrollapparatet som ikke bør styrkes. Men verst: Den distraherer oss fra å ta opp de reelle og dypt alvorlige problem vi er stilt overfor i våre høyt industrialiserte samfunn. (...) Ettetiden vil se med undring på hvordan man, spesielt i Norge, i en stor stemningsbølge har latt seg forlede til å øke pinepåføringen overfor en gruppe spesielt svakstilte samfunnsborgere. Christie & Bruun, *DEN GODE FIENDE* (1983) s. 212,223

for å løse,³ og det er med dette bakgrunnsbildet vi vurderer den praksis som barnevernet bedriver.

Det dårlige skjøn som utvises er nemlig psykologisk forankret i holdninger som ikke tåler lys, og vi gjør oppmerksom på at det å bruke loven som begrunnelse for å opprettholde forskjellsbehandlingen av tobakk- og alkoholbrukere opp mot andre rusbrukere er ugyldig sett fra et konstitusjonelt perspektiv: Det konstitusjonelle perspektivet setter individets rett til selvbestemmelse først, og det er derfra opp til staten å dokumentere at den har gode grunner for å nekte folk frihet til å velge selv hvilke rusmidler de foretrekker å innta. Noe slikt har staten aldri gjort, og fordi vi nå lever i en verden hvor over 100 millioner borgere allerede fritt kan velge dette selv—og stadig flere nasjoner følger etter—blir det maktpåliggende at den norske stat svarer på kritikken som den rettighetsorienterte debatten reiser.

Når det kommer til dette er status at det har den norske stat, i en ti års tid, nektet å gjøre. Heller enn å etterkomme kravet fra det sivile samfunn om en Grunnlovskommisjon, en som er kompetent til å se nærmere på disse viktige spørsmålene, har de ansvarlige for ruspolitikken valgt å beskytte lovgivningen mot all kritikk rettet mot premissene den bygger på. Dette har de gjort stikk i strid med deres konstitusjonelle instruks og det er på bakgrunn av dette bildet at vi opprinnelig kontaktet Barne- og Likestillingsministeren. Horne valgte dessverre å ignorere våre henvendelser og overlot til andre å sørge for at departementet besvarte problemstillingen; de som svarte skulle imidlertid vise seg mer interessert i å ivareta status quo enn sine folkerettslige forpliktelser, og slik har det seg at vi nå kommer tilbake til departementet med nok en ansvarliggjøring.

Som interesseorganisasjon på rusfeltet og forsvarere av menneskerettighetene sier det seg selv at vi ikke kan godta den seriekoblede ansvarsfraskrivelse som departementets ledelse så langt har tatt del i: Det å vise til gjeldende lovverk er nemlig selvmotsigende når vi påklager de menneskerettslige implikasjonene forbundet ved status quo; det er et symptom på selve problemet, som jo er den legitimering som synes å følge av et lovverk forankret i moralsk panikk, og vi ser oss sånn sett ikke fornøyd med departementets forrige svar. *Punkt én og to består derfor*, og nå som den nye ministeren er på plass forventer vi at hun gjøres kjent med situasjonsbildet.

Takket være ledelsens ansvarsfraskrivelse lever vi nå i et post-konstitusjonelt regime, ett hvor hver enkelt tjenestemann er ansvarlig for det skadebildet som følger av å opprettholde en usaklig begrunnet folkeforfølgelse, og barnevernet på lokalt nivå har allerede fått merke den vekt som følger av å bli personlig ansvarliggjort på dette grunnlaget.⁴ Disse saksbehandlerne er i sin tur bedt om å ta problembildet på alvor og sørge for at deres overordnede anerkjenner sine menneskerettslige forpliktelser, og på bakgrunn av dette bildet vil be den nye ministeren

³ Psykiateren Thomas Szasz har vist hvordan narkotikakrigen er vår tids parallell til tidligere tiders religiøse korstog og hvordan forfølgelsen av lovbrøtterne har den samme psykologiske funksjon som hekseprosessene, jødeforfølgelsene, osv. også hadde. For mer om dette, se SZASZ, *CEREMONIAL CHEMISTRY* (2003). Se også HUSAK, *DRUGS AND RIGHTS* (1992); MILLER, *THE CASE FOR LEGALIZING DRUGS* (1991) 109-24; Stuart, *War as Metaphor and the Rule of Law in Crisis* (2011); Levine & Reinerman, *The Transition from Prohibition to Regulation: Lessons from Alcohol Policy for Drug Policy*, in FISH (ED.), *HOW TO LEGALIZE DRUGS* (1998); Somerville: *Stigmatization, scapegoating and discrimination in sexually transmitted diseases: overcoming "them" and "us"* (1994).

⁴ Se vedlegg.

markere avstand fra tidligere tiders totalitære praksis ved å innrette seg de parametere som Grunnloven oppstiller.

Det norske folk har et rettighetsbilde som departementet plikter å ivareta, og for å sørge for at dets ledelse tar problemstillingen på alvor overrekker vi her en ansvarliggjøring på konstitusjonelt grunnlag (den samme vi sendte til den forrige ministeren) til avdelingsdirektør Kai Agnar Finsnes og seniorrådgiver Jan Lunde. Vi lever, som sagt, i et post-konstitusjonelt regime takket være aktører som dette, og vi vil holde dem, samt den nye ministeren, ansvarlig for det skadebildet som den norske befolkning nå påføres som følge av grov tjenestesvikt fra øverste hold.⁵

Godt mulig føler ledelsen fortsatt at den har sitt på det tørre. Allikevel, dere er tilstrekkelig informert til å vite bedre, og vi kommer til å samle inn og dokumentere de systemiske overgrep som følger av status quo. Når det gjelder punkt (1) er det en kjent sak at leger, kriminologer, og jussprofessorer har påpekt at det meste av overdosetallene og sykdomsbildet forbundet med misbruk skyldes faktorer som fører tilbake til forbudslinjen og mentaliteten bak den⁶. Det er også kjent at forbudet forer krigsprofitører og terrorister over hele verden med inntekter til videre konflikt- og fryktmotivert virksomhet, og at narkotikalovbrytere ikke har begått noen handlinger mot samfunn eller individer som rettfærdiggjør den frihetsberøvelse de utsettes for.⁷

Det ligger i kortene at dette er det vanskelig for forbudstilhengere å forstå. Fordi de er ofre for en statlig oppfordret massepsykose svelger de fortsatt ideen om at det er noe særdeles avskyelig med de illegale stoffene. De ser derfor lidelsen forbundet med misbrukssyklusen som stoffenes skyld og vet ikke at den er et symptom på dypereliggende samfunnsskapt problemer vi må jobbe med: Det koster å ta inn over seg at vi lever i et samfunn hvor frykt øver et slikt påtrykk at traumer påføres og videreføres på systembasis, og det er da langt enklere å omfavne hypotesen til narkotikapolitiet som definerer rekreasjonelle brukere som problemelementer fordi de representerer spredningsfare. Slik tilføres lovgivning, med alt som følger av budsjetter og rettfærdiggjort maktfølelse, en viss legitimitet; allikevel er det i alle tilfeller den samme tilbuds- og etterspørselsproblematikken og de samme varierende bruker-mønstrene involvert enten vi snakker om alkohol eller andre rusmidler, og alt de har å bygge sitt moralske korstog på er myter.

⁵ Når det gjelder den nye Barne- og likestillingsministeren nøyer vi oss i denne omgang med dette skrivet. Hun er ny i stillingen og vi vil gi Helleland en viss tid på å respondere før vi overrekker henne den siste delen av ansvarliggjøringen, den andre ministere også har mottatt.

⁶LARSEN, *MELLOM ALLE STOLER – NARKOMANE OG LEGER UTENFOR RUSOMSORGEN* (2008) 15; CHRISTIE & BRUUN, *DEN GODE FIENDE* (1983); Syse, *Hva er galt med norsk narkotikapolitikk?* Särtryck ur Festskrift till Lotta Vahlne Westerhäll, Santérus Förlag (2011) 426 ("I stedet for å vektlegge skadereduksjon og imøtekommenhet, og vurdere stoffbruk på linje med andre sykdommer/ tilstander, har de statlige helsemyndighetene mer framstått som en av årsakene til at Norge ligger på europatoppen for overdosedødsfall.") Se også *TO END A WAR* og *CONSTITUTIONAL CHALLENGES TO THE DRUG LAW*.

⁷ Psykiateren Thomas Szasz har vist hvordan narkotikakrigen er vår tids parallell til tidligere tiders religiøse korstog og hvordan forfølgelsen av lovbrøtterne har den samme psykologiske funksjon som hekseprosessene, jødeforfølgelsene, osv. også hadde. For mer om dette, se SZASZ, *CEREMONIAL CHEMISTRY* (2003). Se også HUSAK, *DRUGS AND RIGHTS* (1992); MILLER, *THE CASE FOR LEGALIZING DRUGS* (1991) 109-24; Stuart, *War as Metaphor and the Rule of Law in Crisis* (2011); Levine & Reinerman, *The Transition from Prohibition to Regulation: Lessons from Alcohol Policy for Drug Policy*, in FISH (ED.), *HOW TO LEGALIZE DRUGS* (1998); Somerville: *Stigmatization, scapegoating and discrimination in sexually transmitted diseases: overcoming "them" and "us"* (1994) Se også *TO END A WAR* og *CONSTITUTIONAL CHALLENGES TO THE DRUG LAW*.

Disse mytene har forbudstilhengerne valgt å beholde litt til, for bare slik kan de opprettholde et selvbilde de har mye investert i. Allikevel, for mer reflekterte mennesker, er det opplagt at det psykologiske insentiv til uvitenhet og masseforfølgelse som loven generer er et langt større problem for det norske folk enn for eksempel cannabirusen i seg selv⁸. Overdosestatistikken vår er det mest talende eksempelet på det, og ikke bare vet vi at ruspolitikken tabubelagte natur skyldes vår hang til å fornekte samfunnsproblemer vi har et felles ansvar for å løse, men vi vet også at ringvirkningene av den sorte økonomien genererer motivet for gjengrigger og rundt 50 prosent av all annen registrert kriminalitet, inkludert vold, utpressing, prostitusjon, ran, kidnapping, og drap⁹.

Dette kunne med andre ord alt sammen vært unngått om dere gjorde jobben deres, og når det gjelder punkt (2) er vi ikke alene om å etterlyse klarere retningslinjer overfor ikke-problematisk, men ulovlig rusbruk.¹⁰ Vi kommer derfor til å be andre interesseorganisasjoner om hjelp til å dokumentere mest mulig av det totale skadebildet. Derfra vil vi, når tiden er moden, levere en anmeldelse av dere til EMD og ICC. Dere vil da risikere å måtte stå personlig til ansvar for det vi har samlet, og vi vil minne om at det ikke er noen utløpsdato på slike klager.

Kan hende har dere folkeopinionen i ryggen i dag, men vi vil også minne om at denne er irrelevant i spørsmål av Grunnlovs vekt og at moralsk panikk allerede er påvist.

Status quo kan således bare bestå takket være en massepsykose som gjør avstanden mellom Grunnlovens moral og nulltoleransens uklar, men det er likefullt stadig flere som gjennomskuer de falske forutsetninger som forbudstilhengerne legger til grunn. Tjenestemenn slik som dere kan derfor bare trenere fremveksten av fornyelsen; ved å nekte å ta inn over dere befolkningens rettighetsbilde muliggjør dere en viss mengde død og lidelse som ellers kunne vært unngått, men det kommer en dag hvor det norske folk ikke lenger vil la seg styre av den vilkårlige rettstradisjon. Dere representerer, per definisjon, kun den motstand som

⁸ Vi vet at ingen dokumenterte dødsfall noensinne er knyttet til bruk av dette stoffet, men vi vet at mange er omkommet som følge av forbudet. Bare for å ta et relevant eksempel, kan vi nevne Kristoffer Rønneid, en 18-år gammel gutt, som i sitt selvmordsbrev oppgav samfunnsfordømmelsen som en viktig faktor til at han tok livet sitt. https://www.bt.no/nyheter/lokalt/i/oOAzj/--Kun-den-som-har-mistet-et-barn-selv_-kan-vite-hvor-hjerteskjarende-det-er-Hvor-fysisk-sorgen-kan-vare-Det-er-jakla-tungt-a-leve-med

⁹ Dette er ukontroversielt blant mer dyptpløyende rusforskere. I 1996 oppnevnte for eksempel nederlenderne en kommisjon satt sammen av 8 ledende eksperter som så nærmere på den saken. De utgav sine konklusjoner i en endelig rapport (*Drug Control Through Legalisation — A plan for regulation of the drug problem in the Netherlands*) som blant annet konkluderte med følgende: "A general legalisation of drugs in the Netherlands will result in a reduction of the criminal money circuit by about 1 billion Dutch guilders and of total crime by about 50 - 80%. This unprecedented decrease will reduce the crime rate back to the level of the late seventies. This illustrates that the ever-increasing rate of crime has not been merely a natural phenomenon, to be attributed to factors that are hard to influence, such as the disintegration of traditional religious and socio-political organisations, divorces, tv-violence, immigration, unemployment etc. The rise of crime appears to have a clear and rectifiable cause: The prohibition of drugs." Se også *TO END A WAR* og *CONSTITUTIONAL CHALLENGES TO THE DRUG LAW*.

¹⁰ Også andre interesseorganisasjoner som Emmasofia og Normal har etterlyst dette, Som de sa i sitt høringsinnspill til Helse- og omsorgskomiteen, punkt 4.3: "Stortinget må be regjeringen endre rutiner for involvering av barnevernet i saker der foreldrene bruker illegale rusmidler. Barneverntjenesten må få økt kompetanse om ikke-problematisk bruk av illegale rusmidler. Involvering av barnevernet grunnet mistanke om bruk av illegale rusmidler utgjør en belastning både for den det gjelder, familien og barnet selv. Den legale statusen av foresattes rusmiddelbruk i seg selv kan ikke være en del av vurderingsgrunnlaget for varsling og involvering av barnevernet. At en foresatt bruker et illegalt rusmiddel tilsier ikke i seg selv at denne ikke er i stand til å ta vare på barn, like lite som moderat alkoholbruk tilsier dette. Det er omfang av bruken, sammenhengen rusmidlene brukes i, og om bruken eller rusmidlene utgjør en fare for barnet som bør være det avgjørende, uavhengig av den legale statusen til rusmiddelet. For å bedre kunne foreta vurderinger, må barnevernet få økt kompetanse om ikke-problematisk bruk av illegale rusmidler."

fremveksten av menneskerettighetene ugyldiggjør, og vi nærmer oss den tid hvor samtiden vil se nødvendigheten av å sette et eksempel for neste generasjon. Dere vil da være særdeles utsatt når dette papirsporet blir gjennomgått, og vi råder dere derfor til å snu fortrest mulig.

Det kommer i denne sammenheng ikke videre formaninger fra vår side; dere er, som sagt, tilstrekkelig informert til å vite bedre, og vi kommer til å fortsette vårt arbeid for å få klarlagt rettighetsbildet til landets medisinske og rekreasjonelle brukere, med eller uten deres hjelp. Vi offentliggjør bare denne korrespondansen slik at samtiden kan se hvordan det står til med arrogansen i maktens korridorer; videre informerer vi om hvordan dere er representanter for den juridiske tradisjon som frem til i dag har motarbeidet fremveksten av menneskerettighetene, og vi venter på at tiden blir moden for at vår rettsstats grunnprinsipper igjen kan tillegges vekt.

I mellomtiden kommer vi, som nevnt, til å bruke de overgrep vi kan dokumentere mot dere, og i den grad det norske folk er plaget av tjenestemenn som vektlegger rekreasjonell bruk av visse stoffer som så tungtveiende at det spiller inn på forholdet mellom foreldre og barn kommer vi til å holde dere konstitusjonelt ansvarlige for det skadebildet som følger.

Vi ønsker dere derfor lykke til, og ser frem til å høre fra ministeren så snart noen har noe å si som kan betrygge det norske folk om at rettighetsbildet til brukerbefolkningen og deres familier er ivaretatt av den norske stat.

Med vennlig hilsen,

A handwritten signature in black ink that reads 'Roar Mikalsen'. The signature is written in a cursive, somewhat stylized script.

Roar Mikalsen
Leder for AROD